

Nr 4.

Ankom till Riksdagens kansli den 4 februari 1910 kl. 4 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om skrivelser till Kungl. Maj:t angående förbud mot försäljning af brännvin m. m.

I en inom Andra kammaren väckt motion, nr 75, anför herr *J. A. Jonsson* i Hökhult, med instämmande af sju andra af kammarens ledamöter, följande:

»Frågan om åvägabringandet af ett rusdrycksförbud i vårt land är så behjärtansvärd och trängande, att jag anser det vara min plikt att åter upptaga och föra fram denna viktiga angelägenhet inför Riksdagen. Ingen annan fråga torde för närvarande vara mera allvarlig och starkare kräfva en snar lösning än denna.

Vi ha icke råd att längre hålla på med rusdryckshandteringen i vårt land. Den kostar oss hundratals miljoner kronor årligen utan att lämna någon behållning eller frambringa några nya värden. Vi behöfva använda våra miljoner för produktiva företag, som skapa nya värden och ge full valuta genom att höja välståndet i landet. Det är orättfärdigt att förvandla de produkter, som Gud låtit växa för att människor och djur skola hafva näring däraf, till ett gift, som åstadkommer mycket större skada bland vårt folk än alla andra gifter tillsammans.

Rusdryckerna äro vårt folks farligaste fiender såväl för den enskilde som för familjen och för samhället. Ingen annan fiende har så djupt förnedrat, misshandlat och farit illa med vårt folk på så många sätt, som rusdryckerna gjort. De fördärfva både kropp och själ, och ändå har man tålt och tillåtit denna fiende att härja i vårt land bland vårt folk i århundraden. Genom att taga bort rusdryckerna skola vi utrota denna för

människosläktet så skadliga brännande orm, som på ett förfärligt sätt sprider sitt gift bland vårt folk.

Det är efter min mening alldeles nödvändigt, att statsmakterna vidtaga betryggande åtgärder för samhällets befrielse från de alkoholhaltiga dryckernas gift, hvars verkningar sträcka sig jämväl in på efterkommande släkten. Då intet annat gift i vårt land skördat så många offer som rusdryckerna, kan alkoholen med skäl göra anspråk på att kallas gifternas konung.

Bort därför med rusdryckerna som njutningsmedel! Dessa dryckers natur är sådan, att de verka begär efter mer och mer: det ena glaset rusdrycker föder begär efter det andra. Vårt folk kan mycket väl undvara detta njutningsmedel; vi ha icke något behof af alkohol som dryck. Om bruket och vanan att använda rusdrycker icke funnes, skulle ingen känna saknad efter dem.

Bruket och vanan att använda berusande drycker äro alltså icke naturliga utan ha framkallats på onaturligt sätt. Ingen har kunnat visa, att bruket af rusdrycker som njutningsmedel har något egentligt värde eller är till någon nytta för människan. Men däremot få vi nästan dagligen se och erfara många stora skadegörelser och förluster, som rusdryckerna åstadkomma såväl beträffande de enskildas välstånd, hälsa och sedlighet som i fråga om landets ekonomi. Det behöfves inga andra bevis för nödvändigheten af rusdryckernas afskaffande än hvad vi själfva kunna se, om vi annars vilja se, hur det verkligen förhåller sig. Vetenskapsmännen, som studerat alkoholfrågan, säga oss dock därjämte, att en stor del samhällsjukdomar också ha sin rot och orsak i rusdrycksbruk, och att de anse allt arbete för dessas botande nära nog förgäfves, så länge rusdrycker finnas att tillgå. Helt visst ha dessa drycker gjort mycket större skada än både krig och farsoter tillsammans. Vi göra stora uppoffringar och ansträngningar för att skydda oss för krig och sjukdomar, då böra vi väl också göra hvad vi kunna för att skydda oss för rusdryckernas elände, så mycket mer som det icke kräfves något annat, än att vi endast afstå från rusdryckshandteringen. Ett sådant steg skall blifva till den allra största välsignelse för såväl den enskilde som för familjen och samhället.

Tack vare regeringens välbetänkta och förståndiga åtgärd att, då storstrejken utbröt, förbjuda vederbörande att tillhandahålla rusgifvande drycker, ha vi redan under mer än en månads tid fått pröfva på och hunnit få en liten försmak af det väntade permanenta rusdrycksförbudets många stora fördelar och välsignelser.

Det nämnda tillfälliga rusdrycksförbudet förde med sig många förmaner på många områden såväl för den enskilde som för familjen och samhället enligt de erfarenheter, som gjordes i vårt land under den tid

rusdrycksförbudet varade, och att största delen af vårt folk med glädje och tacksamhet för detta rusdrycksförbud hyser den lifliga önskan och det hoppet till statsmakterna, att vi snart måtte få ett varaktigt rusdrycksförbud, under hvilket vi beständigt måtte få njuta samma goda förmåner. Äfven de äro många, som visserligen äro begifna på rusdrycker, men som dock intet hellre önska, än att dessa drycker blefve afskaffade, enär de sakna kraft att motstå frestelsen att använda sådana drycker så länge de finnas att tillgå. Då den största delen af vårt folk nu vill blifva kvitt rusdryckshandteringen, vågar jag hoppas, att statsmakterna äfven skola inse behovet och fördelen af att rusdryckerna blifva undanröjda och med tillfredsställelse öfver att folket kommit till sådan insikt gå dess önskan till mötes genom att förbjuda såväl tillverkning som importering och försäljning af alla rusgifvande drycker.

Vi ha nu också genom rusdrycksförbudet under storstrejken fått bekräftelse på att ett rusdrycksförbud är möjligt att genomföra i vårt land, och att vårt folk mycket väl kan undvara rusgifvande drycker. Vi ha tillika så mycket större anledning att påskynda rusdrycksförbudets införande, som alla fördelarna af ett sådant förbud icke träda fram på en gång, utan tid kräfves bland annat för att alla de skador, som rusdryckerna hittills åstadkommit, skola hinna blifva af naturen botade.

Det skall blifva en härlig tid, då människosläktet blifvit återställt ifrån alla de skador af olika slag, som rusdryckerna åstadkommit under den långa tid rusdrycksseden härskat öfver vårt folk, och då hälsa, krafter, lefnadsmod och arbetslust återkommit till människorna.

Visserligen försvinner icke allt ondt ur världen med att rusdryckerna komma bort. Det fanns nog åtskilligt ondt i världen, innan rusdryckerna kommit, och mycket ondt stannar nog kvar äfven sedan de afskaffats. Men allt ondt, som rusdryckerna åstadkommit och fört med sig, det kommer dock att försvinna, när rusdryckerna komma bort.

Likasom det nu är ådagalagdt, att vårt folk mycket väl kan undvara rusdryckerna, lika säkert är det också, att staten och de allmänna kassor, som ha inkomst från rusdryckshandteringen, kunna undvara denna inkomst. De kunna nog få medel till att fylla sina behof med från annat håll än genom rusdrycker.

Om vårt folk på grund af rusdrycksförbud sparar 115 à 120 miljoner kronor årligen, kan det utan tvifvel lättare betala en cirka 45 miljoner kronor högre skatt till staten och kommunerna än vi nu göra. Vi göra ju därvid i alla fall till att börja med en vinst på 70 à 75 miljoner kronor hvarje år, och när vi sedermera småningom till följd af rusdrycksförbudet komma att få betydligt minskade utgifter för fattigvård, sjukvård,

hospitalsvård, fångvård och polisväsende m. m. m. m., blir vinsten ännu mycket större.

När alla utgifter, som förorsakas af rusdrycker, hunnit försvinna, komma vi antagligen i det närmaste att få lika mycket mindre utgifter för det allmänna, som vi nu ha inkomster från rusdryckshandteringen, och vi komma sannolikt ej att sakna dessa inkomster.

För att samhället i de allmänna kassorna skall få in omkring 45 miljoner kronor hvarje år af rusdryckshandteringen måste vårt folk förbruka rusdrycker för minst 115 à 120 miljoner kronor årligen. Kan det vara välbetänkt att låta ett sådant tillstånd fortfara och låta så stora summor offras på rusdrycker, hvilka blott skada och fördärfva människosläktet?

Men för att få in dessa 45 miljoner kronor måste vi offra äfven det som är dyrbarare och värdefullare än penningar. Vi få offra friden, kärleken och välmågan i många tusende hem. Vi få offra hälsans dyrbara gåfva för tusentals personer, en gåfva, som sedan ej kan återköpas för penningar. Vi få offra många af vårt lands förhoppningsfulla söner, många till kropp och själ rikt utrustade, men som genom bruket af rusdrycker ruineras och taga obotlig skada. Vi få offra många dyrbara människolif hvarje år; många tusende dö en förtidig död dels direkt och dels indirekt genom bruket af rusdrycker. Mycket mera, som jag icke kan eller behöfver nämna, få vi offra för att få in dessa penningar, som rusdryckshandteringen inbringar till det allmänna.

Kan det vara värdt göra dessa dyrbara offer för sådant ändamål? Nej och åter nej! Människorna ha ett allt för högt värde. Den skada de lida genom rusdryckerna kan ej uppvägas med penningar.

Staten anser sig äga all den rätt i förhållande till sina medlemmar, som statsändamålet fordrar, äfven om detta ändamål påkallar offer af människolif för statens värnande mot fiender. Skulle då icke staten äga också den rätt öfver sina medlemmar, som fordras för utfärdandet af ett förbud mot rusdryckshandteringen i vårt land, då ett sådant förbud påkallas för att värna samhället mot inre fienden, mot rusdryckerna, som beröfvat oss många gånger flera människolif än någonsin våra yttre fiender.

Samhällets medlemmar böra hafva så mycken frihet de kunna bruka. Men det har visat sig under den långa tid rusdryckerna varit i bruk bland vårt folk, att de ej kunna rätt bruka friheten med afseende på rusdryckerna. Därför är det statens plikt och skyldighet att inskränka friheten på detta område. Vi böra ordna vår rusdryckslagstiftning så, att vi få ett verkligt förbud för tillverkning, importering och försäljning af

alla rusgifvande drycker med högre alkoholhalt än tre procent utom för medicinska, tekniska och vetenskapliga behof.

Människorna ha ett alltför stort värde för att utsättas för den stora frestelse, som tillhandahållande af rusdrycker medför. Så länge rusdrycker finnas att tillgå, åstadkommer vanans makt och århundradens bruk, att en stor del af vårt folk ej kan motstå begäret att använda dem. Människorna utgöra den dyrbaraste och värdefullaste egendom vårt land har, och staten bör vara rädd om denna egendom och undanröja allt, som kan vålla den skada. Det är af större betydelse och värde för staten att hafva friska, sunda, starka och kraftiga medborgare än att ha tillgång till de miljoner, som staten och de allmänna kassorna årligen få in från rusdryckshandteringen.

I öfrigt åberopar jag för min framställning den motivering, som innehölls i en år 1908 af mig i Andra kammaren framburen motion nr 27 i samma syfte.

Jag inser mycket väl, att man bör gå försiktigt till väga vid införande af rusdrycksförbud, och detta äfven af den anledning, att icke en större rubbning plötsligt må åstadkommas i vår budget. För att så småningom kunna fylla den brist i statsinkomsterna, som uppstår genom rusdryckernas borttagande, har jag tänkt mig en öfvergångstid af exempelvis 20 år.

Jag är fullt öfvertygad om att t. ex. med en under 20 år successivt minskad alkoholhalt i rusdryckerna eller en på annat sätt ordnad indragning af desamma vårt folk så småningom skulle vänja sig att undvara dessa drycker.

Med ett rusdrycksförbud, som tillåte tillverkning och försäljning af drycker med en alkoholhalt af endast intill tre procent, vore mycket vunnet, och med nutidens högt utvecklade bryggarkonst kunde med så låg alkoholhalt en i alla afseenden välsmakande dryck åstadkommas.

Ordnandet af denna tjugoåriga öfvergångstid kan naturligtvis ske först efter en allsidig utredning. Denna utredning borde då särskildt omfatta, på hvad sätt inskränkning i tillverkningen och försäljningen lämpligast borde äga rum, huru den härigenom möjligen uppkomna bristen i statskassan skulle täckas, och öfverhufvud taget belysa allt, som sammanhänger med föreliggande fråga.

Ehuru min afsikt sålunda är att väcka förslag om införande af ett fullständigt tillverknings-, försäljnings-, och importförbud af rusdrycker, måste jag dock af formella skäl begränsa denna motion till förbud mot försäljning af brännvin, och vågar jag på grund af hvad här sålunda anförts vördsamt föreslå,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag till ett sådant reglerande af rusdryckshandteringen i riket, att, efter en lämplig öfvergångstid, all försäljning af brännvin må vara förbjuden till annat än medicinskt, tekniskt eller vetenskapligt ändamål.»

Under åberopande af hvad i motiveringen till den nu omförmälda motionen, nr 75, anförts, har herr Jonsson, med instämmande af samma sju ledamöter i kammaren, vidare i motionerna nr 76 och 77, hemställt:

Motion II: 76. i motionen nr 76,

»att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag till ett sådant reglerande af rusdryckshandteringen, att, efter lämplig öfvergångstid, all tillverkning inom riket af brännvin må vara förbjuden till annat än medicinskt, tekniskt eller vetenskapligt ändamål»,

Motion II: 77. och i motionen nr 77,

»att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda och för Riksdagen framlägga förslag till sådant reglerande af rusdryckshandteringen, att allt införande i riket af vin, brännvin, sprit, likörer och därmed likställda varor samt öl med mer än 3 procents alkoholhalt må, efter lämplig öfvergångstid, vara förbjudet till annat än medicinskt, tekniskt eller vetenskapligt ändamål.»

Utskottet. Bevillningsutskottet, som fått berörda tre motioner till sig hänvisade, har funnit lämpligt upptaga desamma till behandling i ett sammanhang. Motioner med enahanda yrkanden hafva af herr Jonsson blifvit väckta vid 1907 och 1908 års riksdagar. Vid båda tillfällena hemställde bevillningsutskottet, att motionerna icke måtte af Riksdagen bifallas. Första kammaren godkände bägge gångerna utskottets hemställan; i Andra kammaren åter växlade utgången, i det att kammaren år 1907 med 89 röster mot 86 biföll en vid utskottets betänkande fogad reservation, innefattande hemställan om bifall till motionerna, år 1908 däremot med 100 röster mot 96 biföll utskottets hemställan.

Bevillningsutskottet har vidare ansett sig böra erinra, hurusom vid 1909 års riksdag förslag framställdes om att en allsidig utredning måtte verkställas rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel.

I den skrifvelse, hvarmed Riksdagen anmälde sitt i anledning af berörda förslag fattade beslut, anförde Riksdagen, bland annat, att Riksdagen

hölle före, att med den växande nykterhetsrörelsen krafven på särskilda åtgärder till begränsning af handeln med rusdrycker inom kommunerna alltmera skulle framträda samt att efter utvidgningen af rösträtten kommunerna äfvenledes med den dem i sådant afseende förlänade makt skulle allt allmänare tillmötesgå dessa kraf. Följaktligen vore en minskning i vinsten af rusdryckshandteringen att förvänta; och därmed stode staten, kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen inför nödvändigheten att med hänsyn härtill ordna sin ekonomi. Vid sådant förhållande syntes det Riksdagen, som om en allsidig utredning rörande det lämpligaste sättet att frigöra det allmänna från beroendet af dessa inkomster vore af förhandenvarande omständigheter särskildt påkallad. Riksdagen, som emellertid, med hänsyn till hvad Riksdagen i ämnet inhämtat, funne det föga antagligt, att det allmänna kunde helt frigöras från beroendet af rusdrycksmedlen, finge sålunda anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta på lämpligaste sätt verkställa en allsidig utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande i större eller mindre omfattning från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel samt för Riksdagen framlägga resultatet af denna utredning med de förslag, hvartill samma utredning möjligen kunde föranleda.

Med anledning af denna Riksdagens skrifvelse har ock Kungl. Maj:t den 20 augusti 1909 uppdragit åt en kommitté att verkställa den af Riksdagen sålunda begärda utredningen. Att, innan resultatet af omförmälda utredning rörande den ekonomiska sidan af saken föreligger, vidtaga några ytterligare åtgärder, på sätt i de nu föreliggande motionerna blifvit ifrågasatt, anser bevillningsutskottet icke vara lämpligt, hvarför utskottet hemställer,

1:o) att förevarande motion, nr 75, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot försäljning af brännvin icke måtte af Riksdagen bifallas;

2:o) att förevarande motion, nr 76, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot tillverkning af brännvin icke måtte af Riksdagen bifallas; samt

3:o) att förevarande motion, nr 77, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förbud mot införande i riket af brännvin samt vin och öl icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 4 februari 1910.

På bevillningsutskottets vägnar:

K. G. KARLSSON.

Reservationer:

vid punkt 1:o):

af herr *Kvarnzelius*, med hvilken herr *J. B. Eriksson* i Grängesberg för-
enat sig, därvid den förstnämnde anförde:

»Alkoholfrågan är en af vårt lands viktigaste sociala frågor, och som-
marens händelser i förening med den storartade folkopinion, som genom
förbudsomröstningen åstadkommits, ådagalägga, att det är en fråga, som
kräver sin lösning på rationellt och definitivt sätt.

Under sådana förhållanden borde utskottets yttranden därför ej ha
gått i den riktning, som nu skett.

Det torde vara klart för enhvar, som tagit alkoholfrågans läge i vårt
land i närmare skärskådande, att 1855 års brännvinslagstiftning, hvars
principer ännu äro i sina hufvuddrag gällande, ej kunna kvarstå i sin nu-
varande otidsenliga form, oaktadt de för sin tid utgjorde ett beaktansvärdt
framsteg öfver ett förutvarande olidligt tillstånd.

Ett par af dessa principer, som fört alkoholfrågan närmare sin lösning,
må i detta sammanhang framhäfvas. Den privata vinningslystnad, som
förstår att spekulera i en begärlig vara, äfven om det sker genom att upp-
muntra en last, har genom konsekvenserna af 1855 års brännvinslagstift-
ning i jämförelsevis hög grad kringskurits. Utan att vilja framställa
brännvinsförsäljningsbolagen såsom något mönster för oegennyttan, anser
jag, att i Sverige göra sig de intressen betydligt svagare gällande, hvilka
på ett i ögonen fallande sätt framträda t. ex. i Frankrike och Danmark
med hänsyn till genomförandet af en konsekvent nykterhetslagstiftning,
just på grund af dessa länders fria försäljning af spirituösa drycker.

Genom 1855 års lagstiftning kunde visserligen icke på grund af för-
hållandenas makt brännvinsförsäljningen förklaras vara olaglig, men dess
erkända samhällsskadlighet belyses skarpt af de stränga restriktioner, hvar-
med den både då och efteråt belagts.

Den andra principen, som i 1855 års brännvinslagstiftning upptogs,
ehuru den då fick ett ofullständigt utförande, var erkännandet af hvarje
kommuns (lokal enhets) rätt att i viss grad själf bestämma, huruvida den
sambällsskadliga näring, som brännvinsförsäljningen innebär, skulle få
inom dess område förekomma. Med andra ord, en kommun kunde på
grund af lagens bestämmelser och sålunda under statens medgifvande inom
sitt område förklara försäljningen olaglig.

Utefter dessa linjer har lagstiftningsarbetet rört sig, ehuru hittills synnerligen långsamt, utan att några bestående frukter lagts till de redan vunna.

Härtill ha flera omständigheter medverkat.

Genom 1855 års lagstiftning infördes en ny hittills icke beräknad faktor i alkoholfrågan — och denna punkt är en af de förnämsta skuggsidorna i denna lagstiftning — nämligen statens och kommunernas intresserande, i hittills okänd omfattning, för brännvinshandteringen genom de synnerligen stora inkomster, som flöto ur brännvinsbeskatningen.

Det fördröjande moment, som detta innebar — särskildt genom de stora svårigheter, som reste sig mot omläggningen af en icke obetydlig del af statsinkomsterna — framstår tydligt vid betraktandet af de skäl, som anförts mot en konsekvent utveckling af principerna i 1855 års lagstiftning.

Genom 1909 års Riksdags beslut att begära en utredning, om det allmännas frigörande från beroendet af från rusdryckshandteringen härflytande medel, har emellertid det första steget tagits för att lösa denna första förutsättning för ett fortsatt rationellt arbete på detta område.

Vid 1855 års lagstiftning beaktades ej den stora betydelse, som äfven de alkoholsvagare dryckerna ha för alkoholfrågan. Härtill ha mäktiga intressen sedermera knutit sig, hvilka ej oväsentligt motverkat ett konsekvent nykterhetsarbete.

I begränsandet af dessa intressen och införandet af likartade restriktioner för vin- och ölhandeln som i fråga om brännvinsförsäljningen, se vi ett af de närmaste nödvändiga stegen.

Syftemålet med den lagstiftningspolitik, som inaugurerats 1855 och som sedan utvecklats och stödts, är det totala förbudet. Kväfvandet af det privata intresset ifråga om rusdryckshandteringen, rätt för kommunerna att förbjuda rusdrycksförsäljningen, upphäfvandet af statens och kommunernas ekonomiska beroende af rusdrycksinkomsterna äro åtgärder, som alla peka blott i en riktning, det i sinom tid skeende undertryckandet af rusdryckshandteringen själf. Vägen till det totala förbudet är också redan beträdd med dessa etapper.

Den närmast liggande reformen på vägen mot totalförbudet, och äfven en af de viktigaste, är utan tvifvel genomförandet af det lokala vetot i dess fulla utsträckning. I flera motioner har hemställan gjorts till Riksdagen, att den för sin del måtte biträda förslag härom, och jag anser, att åtgärders påbörjande för genomförande af ett permanent och totalt rusdrycksförbud främst består i det lokala vetots genomförande.

Den förevarande af utskottet afstyrkta motionen påyrkar detta slut-

måls genomförande under en öfvergångstid af 20 år. Jag kan, på grund af nyss framställda skäl, icke anse det lämpligt att fastställa någon viss tid, under hvilken förbudet må genomföras. Enligt min mening blir den öfvergångstid, som erfordras för det totala förbudets genomförande, betingad af de förhållanden, under hvilka förberedelserna i ofvan antydd riktning kunna utföras. Likaså kan jag ej medgifva riktigheten af att på förhand fastslå den alkoholgräns, som motionären uppställt. Snarare synes mig, att det hade varit riktigare, att den gräns, som redan nu finnes angifven mellan skattepliktigt och skattefritt öl, borde blifva den, som äfven för framtiden blef gällande.

Då äfven andra frågor än den om det allmännas ekonomiska frigörande från rusdryckshandteringen måste lösas före eller i samband med ett beslut om totalförbud, synes det mig vara klokt att i god tid vidtaga de åtgärder, som äro erforderliga för dessa frågors lösning. Detta så mycket mera som en del af desamma äro af den omfattning, att deras lösning icke kan tänkas ske utan föregående utredning. Jag anför som exempel: frågan om det i rusdryckshandteringen intresserade kapitalets fullständiga aflösning samt frågan om de nu gällande handelstraktaternas ställning till ett import- och försäljningsförbud.

På grund af det anförda tillåter jag mig hemställa,
att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, under hvilka förhållanden rusdryckshandteringen i riket må kunna så regleras, att efter lämplig öfvergångstid all försäljning af brännvin till annat än medicinskt, tekniskt och vetenskapligt ändamål må vara förbjuden samt hvilka åtgärder, utöfver det allmännas ekonomiska frigörande, som äro härför erforderliga, och därefter för Riksdagen framlägga denna utredning jämte de förslag, densamma kan föranleda.»

af herrar *K. G. Karlsson* och *Röing*, hvilka anförde:

»Utskottet afstyrker ifrågavarande motion hufvudsakligen på den grund, att förra årets Riksdag i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhöll om en allsidig utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållnings-sällskapens frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel samt om framläggande för Riksdagen af de förslag, hvartill sagda utredning möjligen kunde föranleda.

Enligt vårt förmenande utgör denna riksdagsskrivelse icke tillräckligt skäl för att ställa sig fullständigt afvisande till motionärernas förslag. Rusdrycksspörsmålet är så mångsidigt, att om Riksdagen en gång skulle vilja taga i allvarligt öfvervägande att helt slå in på förbudsvägen, föreligga jämte frågan om det allmännas frigörelse från det ekonomiska beroendet af rusdryckshandteringen åtskilliga andra frågor, hvilka måste undersökas och utredas, innan man kan slutgiltigt bestämma sig för att beträda sagda väg.

För vår del anse vi, att frågan om hvilka åtgärder som böra vidtagas för att effektivt bekämpa alkoholmissbruket, inträdt i ett skede, där äfven frågan om ett rusdrycksförbud måste tagas under ompröfning. Den under sistlidne sommars stora arbetskonflikt vunna erfarenheten talar ett kraftigt språk till förmån för en sådan åtgärd. Väl är det sant, att likhetstecken icke får sättas mellan detta tillfälliga, icke fullständigt effektiva förbud och ett strängt genomfördt rusdrycksförbud, afsedt att gälla för en afsevärd period framåt. Men de glädjande verkningar, förra sommarens försök medförde, äro dock obestriddliga och från alla håll erkända. Arbetare och arbetsgifvare, hvad de än tvista om, äro likasom myndigheterna alla ense om, att utan rusdrycksförbudet den stora konflikten icke fått ett i yttre afseende så fredligt förlopp som fallet nu blef. Det yttre lugn, som trots de eljest upprörda förhållandena under den tiden rådde på alla dessa olika platser, där tusentals sysslolösa människor voro samlade, har kommit mången att allvarligen öfverväga den frågan, om icke ett permanent allmänt rusdrycksförbud kunde vara något för samhället eftersträfvansvärdt. Säkert är, att det skulle i hög grad öka lyckomöjligheterna i otaliga hem.

Härmed äro vi inne på ett annat, om också icke nytt, så dock på sista tiden i synnerligen hög grad bestyrkt faktum. Det har ju ofta erkänts, att nykterhetsrörelsen har sitt starkaste stöd bland de mindre bemedlade. Den under senare delen af förra året igångsatta folkomröstningen angående rusdrycksförbud har i hög grad bekräftat, att så är fallet. Slutresultatet af omröstningen föreligger ju icke ännu. Men af många, som deltagit i röstsamlingen, har sagts, att de förmögna oftast ställt sig antingen liknöjda eller rentaf fientliga till tanken på rusdrycksförbud, under det att jarösterna strömmat rikligt in från de mindre bemedlade, från kroppsarbetarne och deras hustrur samt med dem i ekonomiskt afseende likställda. Hvad innebär detta? För oss synes det innebära å ena sidan, att de som lefva i lyckliga ekonomiska förhållanden, de som i stort sedt äro direkt oberörda af de olyckor, som rusdrycksmissbruket medför, ännu icke fått upp ögonen för det djupgående sociala elände, rusdryckerna

åstadkomma inom folkets breda lager. Å andra sidan innebär den liflighet, hvarmed förbudstanken omfattas af de mindre bemedlade, ett verkligt nödrop, riktadt till dem, som ha makt att i denna fråga besluta. Den synes oss vara en från tusentals mera eller mindre härjade hem, från nedbrutna hustrur och nödlidande barn gången bön, att statsmakterna skola befria deras män, söner och bröder från den frestelse, som rusdryckshandteringen medför. Här synes oss vara ett verksamhetsfält för den i dessa dagar ofta på tungan förda samhällssolidariteten.

Vi äro icke blinda för att äfven andra utvägar böra undersökas, då det gäller att med allvar försöka komma ur det djupgående och mångsidiga elände, hvori rusdrycksmissbruket bragt stora lager af vårt folk. Men vi kunna därför icke ställa oss afvisande till den tanke, motionärerna framburit, utan på grund af hvad vi ofvan anført instämma vi i det yrkande, som vid detta betänkande reservationsvis framburits af herr Kvarnzelius m. fl.»;

af herrar *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra och *J. A. Jonsson* i Hökhult, hvilka anført:

»De skäl, som motivera genomförandet snarast möjligt af ett fullständigt rusdrycksförbud, synas oss vara så välgrundade, att utskottet bort föreslå Riksdagen åtgärder i motionens syfte.

De olyckor och lidanden, som rusdryckshandteringen drager öfver den enskilde och familjerna, äro så omfattande, att de kräfva ett beslutsamt ingripande från samhällets sida. Samma slutsats kommer man till, om man betraktar de olägenheter, som samma handtering förorsakar samhället i dess helhet. Dessa olägenheter äro så påtagliga och allmänt kända, att vi här icke anse oss böra ange desamma. Vi endast erinra om att ett litet folk som vårt har icke råd att gå miste om den kraft och det kapital, som icke blott missbruket utan icke minst själfva dryckesseden undandraget det produktiva arbetet. Vi äro därför besjälade af den öfvertygelsen, att ett rusdrycksförbud skulle blifva till stor välsignelse såväl för den enskilde som för samhället i dess helhet.

Genom rusdrycksförbudets införande skulle det uppväxande släktet befrias från en af de största frestelser, som nu ligga i dess väg.

Genom detsamma skulle det i rusdryckshandteringen nedlagda kapitalet blifva frigjort och insatt i värdeskapande produktivt arbete.

Därigenom skulle också otvifvelaktigt arbetsintensiteten i hög grad ökas.

Att ett rusdrycksförbud skulle hafva till följd en väsentlig minskning i statens och kommunernas utgifter för fängelser, för sjuk-, fattig- och hospitalsvård m. m. ligger i öppen dag.

Någon vederläggning af härofvän angifna skäl för rusdrycksförbudets genomförande har utskottet icke försökt sig på, hvilket också måste anses såsom ett framsteg sedan 1908, då denna fråga förra gången var föremål för utskottets pröfning. Den bristande kännedom om folkmeningen, som då och förut utgjorde ett af utskottets hufvudmotiv för afslag, har man denna gång äfvenledes underlåtit att framhålla. Måhända har utskottsmajoriteten för närvarande icke heller haft samma intresse utaf att hänvisa på en sådan folkmening. Visserligen föreligger icke ännu utslaget af folkets vilja i denna fråga. Men hittills kända siffror från den pågående folkomröstningen ge dock vid handen, att man redan nu kan räkna med en afgjord majoritet bland landets vuxna befolkning för rusdrycksförbudets genomförande.

Det är ett faktum, att från olika håll i samhället under den närmast gångna tiden förbudskrafvet med stor kraft framförts. Sålunda har Sveriges prästerskap i många stift ställt sig i spetsen för menigheten, hvilken talrikt församlad i sina kyrkor, till Kungl. Maj:t riktat bevekande maningar om snara åtgärder för rusdryckshandteringens afskaffande. Erfarenheterna från det tillfälliga rusdrycksförbudet i höstas under arbetskonflikten ha i hög grad bidragit till detta kraf.

Nu har visserligen Kungl. Maj:t, såsom utskottet anför på framställning af Riksdagen tillsatt en kommitté för en allsidig utredning rörande statens, kommunernas, landstingens och hushållningssällskapens frigörande från deras ekonomiska beroende af från rusdryckshandteringen härflytande medel. Och torde måhända denna ekonomiska utredning komma att äfven på andra områden hänvisa till åtgärder, hvilka kunna läggas till grund för rusdryckshandteringens afveckling. Men i hvilken utsträckning detta kommer att ske, är icke möjligt att nu förutse. Uppenbart är emellertid, att den omständigheten att denna kommitté fått i uppdrag att utreda ett af de mera betydande spörsmålen i frågan, detta likväl hvarken bör eller får på något sätt hindra en utredning, som i öfrigt förbereder rusdrycksförbudets genomförande. Lika litet som en allsidig utredning angående rusdrycksförbudets införande får lägga hinder för utredningar och beslut, som afse partiella reformer på rusdryckslagstiftningens område, hvilka under tiden kunna anses behöfliga.

I nära anslutning till motionen hafva vi därför ansett oss böra föreslå:
 att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, under hvilka förhållanden rusdryckshandteringen i riket må kunna så regleras, att, efter en lämplig öfvergångstid, all försäljning af bränvin till annat än medicinskt, tekniskt och vetenskapligt ändamål, må vara förbjuden, samt hvilka åtgärder, utöfver det allmännas ekonomiska frigörande, som äro härför erforderliga, och därefter för Riksdagen framlägga denna utredning jämte de förslag densamma kan föranleda.»

vid punkt 2:o):

af herrar *K. G. Karlsson, O. A. Ericsson* i Ofvanmyra, *Kvarnzelius, Röing, J. B. Eriksson* i Grängesberg och *J. A. Jonsson* i Hökhult, hvilka anför:

»Med hänvisning till hvad vi under punkt 1 härofvan anført hemställa vi, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, under hvilka förhållanden rusdryckshandteringen i riket må kunna så regleras, att efter lämplig öfvergångstid all tillverkning inom riket af brännvin till annat än medicinskt, tekniskt och vetenskapligt ändamål må vara förbjuden, samt för Riksdagen framlägga denna utredning jämte de förslag, densamma kan föranleda.»

vid punkt 3:o):

af herrar *K. G. Karlsson, O. A. Ericsson* i Ofvanmyra, *Kvarnzelius, Röing, J. B. Eriksson* i Grängesberg och *J. A. Jonsson* i Hökhult, hvilka anför:

»Med hänvisning till hvad vi under punkt 1 härofvan anført hemställa vi, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes snarast möjligt låta utreda, under hvilka förhållanden rusdryckshandteringen i riket må kunna så regleras, att efter lämplig öfvergångstid allt införande i riket af vin,

brännvin, sprit, likörer och därmed likställda varor samt öl med mer än 3 procents alkoholhalt till annat än medicinskt, tekniskt och vetenskapligt ändamål må vara förbjudet, samt för riksdagen framlägga denna utredning jämte de förslag, densamma kan föranleda.»

Herrar *Cavalli*, *Branting*, friherre *Bonde* och *P. Nilsson* i Bonarp hafva begärt få antecknad, att de icke deltagit i detta ärendes behandling inom utskottet.
